

ideas, políticas y experiencia, y dentro de la consabida variedad de cuestiones que se podían abordar, éstas se agruparon en torno a cinco temáticas y así se puede observar en la publicación.

En primer lugar nos encontramos los textos que quedan al cobijo de *Propostes teòrico-pedagògiques i polítiques entorn de la cohesió social al llarg del segle XX*. En este primer ámbito uno se encuentra con los textos de Jaume Carbonell Sebarroja, «La cohesió social en algunes pedagogies innovadores del segle XX», centrándose en cinco grandes pedagogos como Ferrer i Guardia, Dewey, Ferriere, Freinet y Freire. Por su parte, Núria Simó Gil presenta «Cohesió social i educació social. Una aproximació conceptual històrica en dues revistes pedagògiques catalanes: “Temps d’Educació” i “Educació Social. Revista d’Intervenció Socioeducativa”», donde tras analizar las dos revistas y los artículos que en ellas aparecen se ha llegado a la conclusión de que se utiliza el termino para referirse a tres ámbitos diferenciados dentro de la educación social, las dificultades sociales para la cohesión social, la educación como herramienta para relaciones más igualitarias y propuestas de la educación social para la cohesión social. Posteriormente encontramos el trabajo de Joan Soler Mata «Joventut, immigració, consciència de classe i cohesió social. Una lectura pedagògica de l’obra escrita d’Alfonso Carlos Comín», en el que, tras un profundo estudio de la obra pedagógica de éste, se comprueba su vocación educadora en la sociedad catalana y española de la segunda mitad del siglo XX. Con el título «Polítiques educatives per fer front a la segregació escolar: el repartiment equitatiu d’alumnes en necessitats educatives especials, (Olot 2000-2012)», presentan su investigación Jordi Feu y Xavier Casademont. Belen Pascual y Joan Amer en «Debats entorn de la política educativa a partir de la Llei General d’Educació (LGE, 1970)», abordan las temáticas sobre las políticas educativas tras la aprobación de la Ley General de Educación de 1970 y se detienen en hablar sobre conceptos de mucha trascendencia hoy en materia educativa, como son la calidad, la igualdad de oportunidades, la educación compensatoria... Jordi

MARQUÈS SUREDA, Salomó (coord.): *XX Jornades d’Història de l’Educació. Cohesió Social i educació*, Girona, Universitat de Girona, 2012, 565 pp.

La publicación recoge las importantes contribuciones científicas que se realizaron durante las *XX Jornades d’Història de l’Educació* que se celebraron durante los días 7, 8 y 9 del mes noviembre de 2012 en Andorra y donde la educación, en el sentido más amplio de la palabra, ocupaba el lugar central del discurso, las conversaciones y las puestas en común de experiencias y de ideas. Esta publicación y el evento al que da mayor difusión fueron organizados por la Societat d’Història de l’Educació dels Països de Llengua Catalana y la Societat Andorrana de Ciències, con el apoyo de la Universitat d’Andorra.

La temática escogida para la celebración de estas *XX Jornades d’Història de l’Educació*, y para la publicación de esta obra, fue *La Cohesión social y educación*:

Monés Pujol-Busquets presenta «Reflexions sobre diferències i coincidències del projecte pedagògic d'Alexandre Galí i de Joaquim Xirau, en el context de l'època que van viure». Xavier Tornafoch Yuste ofereix un relevant estudi sobre «Els valors cívics en els textos escolars dels anys trenta a l'Estat Espanyol: l'Enciclopèdia cíclico-pedagògica i El libro de España. Una anàlisi comparativa (1939 i 1957)», on es pot veure les grans diferències que ofereixen els models educatius existents en aquest període respecte a valors que es consideren imprescindibles per a la ciutadania i el seu ús que els Estats fan d'ells. En últim lloc, dins d'aquesta primera temàtica, es troba el destacat estudi realitzat per Alà Baylac Ferrer sobre «L'ensenyament de la llengua i la cultura catalanes, com a eina de doble integració a Catalunya Nord», on es reflexiona sobre la importància de l'ensenyament de la llengua catalana com a element vertebrador d'una cultura pròpia.

El segon àmbit, *Accions i experiències de cohesió social en l'àmbit educatiu reglat (escoles, instituts, universitat) al llarg del segle XX*, aglutina els treballs de, en primer lloc, Lúcia Sala i Marta Simón respecte a «Escola rural: renovació, democràticització i igualtat d'oportunitats. L'anàlisi de les transformacions de l'escola rural des de la revista Cuadernos de Pedagogía (1975-1995)»; posteriorment el estudi realitzat per Maria Nadal, Anna Palomar, Marta Puig i Clara Valls sobre «Cultura gitana i cohesió social a Can Tunis (Barcelona) al final del segle XX: l'experiència educativa de Xavó-Xaví a través dels protagonistes»; a continuació amb el títol «Identitat i cohesió social en l'obra musical per a l'escola de Baltasar Bibiloni i Llabrés (1936-...)» afegint, a aquests rellevants qüestions, el seu gran de arena, Llorenç Gelabert i Xavier Motilla; del mateix mode que Noemí Martín i Marc Sampé amb «El naixement de les Comunitats d'Aprenentatge com a experiència de cohesió i transformació social». Isabel Carrillo i Eulàlia Collell-demont se sumaren a les anteriors amb el seu treball titulat «El Grup Escolar Lluís Vives de Barcelona. Les representacions infantils de la guerra civil com a expressió

de valors». Les últimes aportacions dins d'aquesta temàtica són les de Vicenta Verdugo i Cristina Escrivà Moscardó, amb «Les primeres dones de la Universitat de València» i «Els Instituts Obrers del Front Popular, Sabadell-Barcelona», respectivament.

En el bloque de *Política, accions i experiències de cohesió social fora de l'escola, en l'àmbit de la societat civil (moviments educatius organitzats, associacions de veïns, entitats socials...)* al llarg del segle XX se engloben els treballs realitzats per, en primer lloc, els membres del Grup d'Estudis d'Història de l'Educació amb la investigació sobre «La representació gràfica de cohesió social en la premsa forana de Mallorca» mitjançant la qual podem veure la transcendència que els mitjans de comunicació, en aquests casos escrits, tenen per a la Història de l'Educació. En segon lloc, Asun Pie Balaguer i Jordi Planella plantejaven un «Anàlisi sociohistòrica de la diversitat funcional: militància i participació en les polítiques socials». La següent aportació científica ve de la mà de Míriam Flores Opimi que aborda «La participació ciutadana en un context de risc social: el Barri de Campclar de Tarragona». «Les dones a l'avantguarda de les reivindicacions socials i educatives a la Barcelona del canvi de segle 1891-1910» és el títol del treball de Gregori Siles, Eduard Mondéjar i Carme García Yeste, on destaca la presència i rellevància de les dones en els moviments socials de finals del XIX i principis del segle XX. Una altra participant és Victòria Robles Sanjuán amb el text «Asociacionismo polític per a la reeducació de la ciutadania. El col·lectiu Lanbroa de Bizkaia (1975-...)», al igual que Llum Sanfeliu que contribuïa amb «Les agrupacions femenines republicanes. Formació en drets i participació ciutadana durant la II República a València». Cierra aquesta tercera part del llibre el treball «Càritas Diocesana de Mallorca: Acció Social, formació i cohesió social a Mallorca en una conjuntura de canvi (1961-1975)» realitzat per Pere Fullana Puigserver.

Seguint el ordre proposat en el llibre, en quart lloc trobem *L'educació a Andorra (segle XIX i XX)*, àmbit on hi ha més aportacions se

realizaron. Así, respetando dicha ordenación, el lector se encuentra con «Els inicis de l'Institut Nacional de Enseñanza Media de Andorra», presentado por Salomó Marquès y Enric Roquet; Alexandra Monné con «Historia de l'evolució de l'educació a Andorra del 1985 al 2001»; Montserrat Casalprim, Rosa Maria Mandicó y Florenci Pla hicieron lo propio con «L'ensenyament superior a Andorra»; Míriam Almarcha con «Els sistemes educatius a Andorra: garantia o dèficit d'integració? Realitat i perspectives». Es de la mano de Mossèn Josep M. Camprubí como uno se acerca a «El "Sant Ermengol" al Roc de Sant Pere... Una institució educativa senyera al servei del poble andorrà». Mossèn Ramon Rossell contribuyó con «Aina, néixer per créixer»; Marta Fonolleda y Anna Riberaygua nos aproximan a «La construcció de l'escola Andorrana». Con el trabajo de Ona Alay, nos trasladamos en el tiempo, «Records de l'Escola Andorrana»; Meritxell Mateu Pi ofrece «Diari d'una mestra andorrana de les escoles franceses d'Andorra 1938-1974», y por último Roser Calvo y Judith Pérez contribuyen en esta publicación con su trabajo «40 anys de formació andorrana».

Finalmente en el último de los ámbitos, bajo la denominación de *Aportacions a la historiografia educativa*, se recogen los textos de Xisca Comas, Xavier Motilla y Bernat Sureda sobre «Els repertoris fotogràfics per a una història de l'educació a les Illes Balears». Por su parte, Andrés Payà sumerge al lector en «Obrint finestres. Les possibilitats de la xarxa per a la didàctica del patrimoni educatiu», en la sociedad actual del siglo XXI. Las dos últimas aportaciones son las de Isabel Grana, donde se reflexiona sobre el papel de «La Historia de la Educación en los Nuevos Planes de Estudio» de pedagogía a través de un estudio realizado en las 20 universidades españolas donde se oferta este grado; y finalmente la obra recoge el texto elaborado conjuntamente por Xavier Laudo y Conrad Vilanou sobre «La història intel·lectual i conceptual en la historiografia educativa: vers una anàlisi discursiva del pensament pedagògic (dialèctics, sintètics, vitalistes i cibernètics)».

Es esta obra, *XX Jornades d'Història de l'Educació. Cohesió Social i educació*, un material de referencia para toda persona interesada en la temática educativa o para cualquiera que se considere amante de la educación y que afirme que la educación sigue siendo hoy un motor de cambio para la sociedad, pero, lo es más, para todos aquellos apasionados por la cultura y educación catalana y andorrana por la cantidad de cuestiones que sobre ellas se abordan, plantean y sugieren.

ALEXIA CACHAZO VASALLO